

(НИН, 03.12.2009)

Подела странака на левицу и десницу тековина је модерне политичке демократије, настале на француском тлу пре неколико векова. Таква подела задржала се у свим модерним демократијама до данас.

Међутим, странке у Србији се разликују много више по томе ко су лидери који се следе и за које се гласа, него по томе за шта се те политичке странке и лидери залажу. Зато је данас у Србији подела на левицу и десницу апсолутно релативна.

По свим истраживањима јавног мњења у Србији огромна већина грађана, по ставовима за које се залаже и које подржава, себе сматра левичарима. И то је разумљиво. Већина људи стреми праведнијем и хуманијем друштву. Општеприхваћене су идеје левице, слобода, солидарност, социјална правда, једнакост, равноправност. Међутим, политичка стварност у Србији је другачија. Те вредности не утичу пресудно на обликовање политике, нити странке које их заговарају имају убедљиву већину у политичким институцијама. Грађани Србије дакле заступају идеје које се могу окарактерисати као левичарске, што понекад раде и несвесно, али не бирају владе које би водиле такву политику. Много је разлога за то: од рата, санкција, транзиције, опште промене вредносног система, подела различитих врста у Србији, све до економске кризе и кризе идентитета левице на глобалном плану и на унутрашњој политичкој сцени у Србији.

Зато је суштински важно питање шта је посебност левице у односу на десницу данас у Србији, каква је спона са левицом у свету и које су основне политичке вредности које карактеришу нову левицу.

Најновија светска економска криза донела је много преиспитивања. Свуда у свету, а нарочито у земљама где је криза и настала, говори се о слому неолибералног концепта

капитализма и преиспитују се основне поставке функционисања друштва. Говори се о новом систему здравствене заштите, о улагању у инфраструктурне пројекте, о новој улози државе која би спречавала хаос на неолибералном тржишту. Чак је и у Њузвику (Newsweek) освојала насловна страна са насловом „Сад смо сви социјалисти”. Те теме се међутим не преносе на Србију из више разлога: зато што су у Србији и даље најгласнији заговорници неолибералног концепта капитализма, који не могу да признају слабости тог пројекта. Зато што се једино у Србији, можда у читавом свету, не поставља генерално питање друштва и основних вредности за које се залаже. Замислите да се данас у Србији води јавна полемика о реформи здравственог система, о систему образовања и бесплатном школству, о правима радника и њиховим синдикатима као на Западу, о опасности од еколошких инцидената, о томе да ли ће порези бити виши или нижи односно да ли ће се више опорезовати они који највише зарађују, да ли држава треба да има већу регулаторну улогу на тржишту, око социјалне политике и мера социјалне заштите. Замислите да данас у Србији главно питање буде мерење ефеката приватизације, односно да ли је дошло до веће продуктивности и веће користи за предузетнике, раднике и државу или до искључивог богаћења оних који су купили све по Србији, а када су купили све мисле да су тиме купили и целу Србију.

Зато се данас левица налази пред великим питањем: да ли је реч о томе да се свет тумачи или да се свет мења, и за какво друштво се залаже модерна политичка елита у Србији.

Они који живе од свог рада у Србији, живе тешко и боре се за она права због којих је покрет левице и настао и добио подршку широм света. Економска и социјална права нису данас у Србији у првом плану. Насупрот армији обесправљених налази се капитал и нова класа предузетника који сав терет пребацују на леђа запослених. Они које погађа социјална неправда немају довољну заштиту нити способне организације да штите њихова права, немају подршку интелектуалне елите да повећа њихове преговарачке капацитете и ретко ћете на њиховим скуповима видети утицајне политичаре, осим уколико то нису штрајкови који се могу добро искористити у политичкој борби. Они други, моћнији, који су купили све по Србији, имају моћна удружења, могу да плате скупе институте и стручњаке да обликују њихове захтеве, поседују медије, имају моћ да лобирају, и ретко ћете наћи политичара који ће пропустити скупове у њиховој организацији.

Последица је раслојавање друштва. На врху пирамиде су богати у подножју је готово читав свет рада. Зато се за левицу поставља питање: Какву политику треба да води? За ново доба, потребна је нова политика која ће извући поуке из прошлости и левицу вратити на основне идеје, која ће се коначно изаћи из ровова ископаних пре више деценија, и прекинути са праксом да су сукоби на левици највећи могући. То је велики

Сад смо сви социјалисти

Пише: Ивица Дачић
четвртак, 03 децембар 2009 13:40

изазов пред којим се налази левица. Можда је Србија неадекватан географски простор за ново обликовање левике, можда левица има више шанси да успе на Западу где је и настала, зато што је на Истоку свих ових година била сатанизована, и много тога лошег се везивало за искривљену идеју државног социјализма. А можда је ово време за нови почетак.